

Kwaliteit van Parochies

*K*ennen en gekend worden

Bouwen aan de Kerk

*I*nterpreteren en wegen

PRIESTER OF DIAKEN WORDEN VANUIT JE BEROEP

pb
bovendonk
priester- en diakenopleiding

*een deeltijdoopleiding met een eigen
aanbod aan hen die vanuit hun beroep
priester of diaken willen worden*

Informatie: Priester- en Diakenopleiding Bovendonk
Hofstraat 8 • 4741 AK Hoeven • Telefoon: 0165-504277
E-mail: secretariaat@bovendonk-opleidingen.nl
Website: www.bovendonk-opleidingen.nl
Uw steun is welkom: P 2580680 t.n.v. Stichting PDOB te Breda

Monumentenherstel

Al vanaf 1950 landelijk gespecialiseerd in:

- Houtrestauratie
- Houtconservering
- Vochtbestrijding
- Duivenwering
- Onderhouds-
contracten

Recente projecten: Westerkerk, Zuiderkerk, Paleis op de Dam, Paleis 't Loo, Paleis Soestdijk, Kasteel Drakestein, Koninklijke stallen, Binnenhof, Ridderzaal, Stadhuis Groningen, Kruissherencomplex Maastricht, Kathedrale Sint Bavo Kerk Haarlem, molens Kinderdijk en vele andere molens, kerken en monumentale panden.

 Protakta
Conserduc-Renofors

Postbus 72 | 5420 AB Gemert | tel. 0492-364292 | www.protakta.nl

‘Ik antwoord op
wat U in mijn hart
hebt gelegd’

www.roeping.nu

Dit magazine is een uitgave van het bisdom Breda. Het verschijnt als kwartaalblad. Een individueel postabonnement is mogelijk tegen betaling van een bijdrage voor de verzend- en administratiekosten. Het blad is gratis.

Stuur voor een postabonnement voor 2009 een e-mail naar: magazine@bisdombreda.nl en maak ten minste € 10,- over op girorekening 1066316 t.n.v. Uitgeverij bisdom Breda, o.v.v. postabonnement magazine, postbus 90.189, 4800 RN Breda. Of bel T 076 5223444.

Nummers worden toegestuurd na ontvangst van uw betaling.

Redactie

Monique van Delft,
Peter Hoefnagels,
Hans de Jong,
Frank van der Linden,
Daphne van Rosendaal
(hoofdredacteur).

Beeld/fotografie

J. Wouters (p. 14-15, 16, 21, 25)
I. Bertens (p. 22)
www.flickr.com (p.6)
Bisdom Breda (p. 7, 8, 9)
Pontus Edenberg -
Stock.xchng (p. 10)
John Evans - Stock.xchng (p. 11)
Sanja Gjenero - Stock.xchng (p. 17)

Adres redactie

E magazine@bisdombreda.nl
T 076 5223444
F 076 5216244
Postbus 90189
4800 RN Breda

Advertentieverkoop

Acta Uitgeversorganisatie
E info@actauitgevers.nl
T 0475 463465
Postbus 7160
6050 AD Maasbracht

Vormgeving en druk

Brainstorm & Concept, Breda

Issn nummer: 1874-0480

Kennen en gekend worden	4
Bouwen aan de Kerk	5
<i>Trudy Frickel: "Kerk zijn we samen"</i>	7
<i>Egbert Bornhijm: "God ter sprake brengen"</i>	8
<i>Wim Mulder: "Ideeën en oplossingen"</i>	9
Inventariseren en wegen	10
De kwaliteit van het werk	12
Financieel beleid vanwege de toekomst	16
Stappenplannen zijn maatwerk	18
Werken aan kwaliteit	20
Diocesane werkochtend over kwaliteit	21
Het kerkgebouw is 'huis van God'	22
Communiceren met de achterban	24
Kerk in de steigers	26

Van de redactie

Parochies staan voor de uitdaging: het doorgeven van het geloof en de middelen die daarvoor nodig zijn. Om die uitdaging op te pakken, moeten er én stappen worden gezet naar meer samenwerking én worden gewerkt aan de kwaliteit van het lokale parochieleven.

Samenwerking versterken en werken aan kwaliteit betekent investeren in overleg, investeren in relaties, investeren in mensen. Het bisdombestuur nodigt daarom, zoals begin 2008, opnieuw uit voor een diocesane werkochtend (zie p. 21). Dit magazine over samenwerking van parochies en kwaliteit is daarvoor de opmaat.

Investeren in mensen: waar eerder parochiebesturen een exemplaar van het magazine van het bisdom ontvingen, ontvangen met ingang van de jaargang 2009 alle individuele parochiebestuurders het blad automatisch thuis. Voor verdere verspreiding in de parochies is het magazine gratis op te vragen bij het bisdom.

Ook het magazine 'Samenwerking van parochies' (maart 2008) is nog verkrijgbaar.

Kennen en

In het evangelie zegt Jezus: “Ik ken de mijnen en de mijnen kennen Mij” (Joh. 10, 14).

In het parochiepastoraat beogen wij het ‘kennen en gekend worden’, het pastoraal gesprek en het geloofsgesprek, de ontmoeting met Christus op een goede manier te behartigen en zo met het geloof voorop de zending die de Heer aan de Kerk heeft toevertrouwd in praktijk te brengen.

Contacturen

In de wereld van het onderwijs wordt het belang onderkend van het aantal contacturen dat docenten en leerlingen met elkaar hebben. In gezinnen kunnen opvoeding en overdracht van waarden en normen niet worden gerealiseerd tenzij er voldoende tijd en gelegenheid is voor gesprek en uitwisseling.

Ook in het pastoraat is het belangrijk om voldoende contacturen met parochianen en anderen te realiseren. In parochies zijn directe ontmoetingen nodig voor de opbouw van de (geloofs)gemeenschap, door middel van individuele (geloofs)gesprekken en door middel van van groepsbijeenkomsten in het kader van catechese en diaconie. De gemeenschap wordt via directe ontmoetingen opgebouwd in het vieren van de liturgie van de zondag en bij gelegenheid van verschillende levensmomenten. Pastoraat van de nabijheid en de overdracht van het geloof kunnen niet zonder de nodige contacturen vanuit de parochie met concrete mensen.

Pastorale activiteit

De voortgang van het pastoraat en het welslagen ervan heeft direct te maken met de mate waarin samenwerkende parochies en parochiekernen erin slagen om in hun pastorale activiteiten contact te onderhouden met parochianen en anderen. Voor de voortgang van het pastoraat is het van vitaal belang de vraag te stellen in hoeverre het pastoraat, verzorgd door beroepskrachten en vrijwilligers, er zorg voor heeft om zodanig in contact te komen met parochianen en anderen dat er sprake kan zijn van ‘kennen en gekend worden’, van pastorale gesprekken, geloofsgesprek en geloofs-onderricht, en van de ontmoeting met de Heer.

Momenten en uren van contact en uitwisseling, waarin God ter sprake kan komen teneinde het geloof te bewaren en door te geven in Christus’ Naam, zijn nodig om te kunnen spreken van voortgang van het pastoraat.

Op weg met mensen

Pastoraat heeft te maken met de opdracht van de Heer om op tocht te gaan (Joh. 15, 16). In pastoraat zit de nodige beweging: de taak om met het geloof voorop vanuit de parochie met mensen op weg te gaan in de verschillende omstandigheden van hun leven. Zien wat hen raakt en bezighoudt, met oog en oor voor de vragen en noden. Luisterend, bemoedigend, verkondigend, zonodig corrigerend, opdat het dagelijkse leven van parochianen en anderen die een beroep op de parochie doen betrokken blijft op de Heer en zijn evangelie.

De Heer Jezus die de opdracht verleent, gaat zelf ook voor op deze weg. De evangeliën verkondigen dat het openbare leven van Jezus op aarde een voortdurende pastorale reis is geweest tot en met de opgang naar Jeruzalem.

gekend worden

Pastoraat in en vanuit parochies wordt vanouds verbonden met de persoon van Jezus Christus, die de goede herder (pastor bonus) wordt genoemd.

Ontmoeting

In het evangelie van Lucas lezen wij over twee leerlingen die na Jezus' lijden en sterven op weg gaan naar Emmaus (Luc. 24, 13-35). Onderweg ontmoeten zij de verrezen Heer. Jezus wordt hun tochtgenoot. Vragenderwijs toont Hij hun zijn medeleven en zij doen hun verhaal van Jezus' lijden en sterven en dat hun hoop is verdwenen. Zo raakt Hij met hen in gesprek en Hij legt de Schriften aan hen uit. Uiteindelijk vragen de leerlingen aan Hem hun gast te zijn en de Heer eet met hen. Dan herkennen de leerlingen Jezus als de verrezen Heer aan het breken van het brood. De Heer doet hun hart branden en brengt hun hoop en geloof tot leven.

Pastoraat, in het licht van het evangelie, heeft te maken met 'kennen en gekend worden', met pastorale gesprekken, geloofsgesprek en geloofs-onderricht, het versterken van de hoop en het wekken van geloof en komen tot een ontmoeting met de levende Heer. Geïnspireerd door het geloof, gaat het over liturgie, catechese, diaconie en het pastorale werk in strikte zin.

Bewaren en doorgeven

In het kader van *In de duizend gezichten van Uw volk* wil het bisdom op een positieve manier zorg dragen voor de voortgang van het pastoraat in de parochies van het bisdom van Breda. Pastoraat is een van de zes terreinen van beleid bij de intensivering van de samenwerking van parochies en parochiekernen. De voortgang van het pastoraat in de brede zin van het woord is nodig voor het bewaren en doorgeven van het evangelie, de voortdurende overdracht én de verdieping van ons geloof in de levende Heer.

Juist op die dag waren twee van hen op weg naar een dorp, dat Emmaüs heette en zestig stadiën van Jeruzalem lag. Zij spraken met elkaar over alles wat was voorgevallen. Terwijl zij zo aan het praten waren en van gedachten wisselden, kwam Jezus zelf op hen toe en liep met hen mee. Maar hun ogen waren verhinderd Hem te herkennen. [...] Beginnend met Mozes verklaarde Hij hun uit al de profeten wat in al de Schriften op Hem betrekking had. Zo kwamen ze bij het dorp waar ze heen gingen, maar Hij deed alsof Hij verder moest gaan. Zij drongen bij Hem aan: 'Blijf bij ons, want het wordt al avond en de dag loopt ten einde.' Toen ging Hij binnen om bij hen te blijven. Terwijl Hij met hen aanlag nam Hij het brood, sprak de zegen uit, brak het en reikte het hun toe. Nu gingen hun ogen open en zij herkenden Hem, maar Hij verdween uit hun gezicht. Toen zeiden ze tot elkaar: 'Brandde ons hart niet in ons, terwijl Hij onderweg met ons sprak en ons de Schriften ontsloot?' (Lucas 24, 13-16; 27-32)

Bouwen aan de Kerk

De gelovigen van het bisdom van Breda vormen de Kerk van Breda rondom de bisschop. In gezamenlijkheid wordt gestalte gegeven aan de missie en de zending van de Kerk (Lumen Gentium): in verkondiging, in daden van geloof en de dienst aan de naaste, het vieren van de sacramenten.

Parochies zijn verbonden met elkaar als Kerk van Breda en delen in elkaars vreugde en zorgen. Het is een verbondenheid in Christus, zoals de wijnranken en de wijnstok. Zo staat het in Johannes 15, 5: “Zoals de rank geen vrucht kan dragen uit zichzelf, maar alleen als zij blijft aan de wijnstok, zo gij evenmin, als gij niet blijft in Mij. Ik ben de wijnstok, gij de ranken. Wie in Mij blijft, zoals Ik in hem, die draagt veel vrucht, want los van Mij kunt gij niets.”

De parochie is geroepen om mee te werken aan het gestalte geven aan de Kerk en het werk van Christus. Heel concreet is de parochie geroepen om werk te maken van het geloof, het te leven en te doen, en het door te geven. Het betekent dat er niet alleen een roeping is van individuele gelovigen,

waarbij ieder persoonlijk antwoord geeft op wat God in je hart heeft gelegd, maar dat ook een parochie antwoord kan geven op de opdracht die God in het hart van de parochie heeft gelegd.

Waarom zijn wij parochie? Als dat antwoord is gegeven, zal ook blijken hoe de parochie werk kan maken van die opdracht in gezamenlijkheid met andere parochies in het samenwerkingsverband.

Op de pagina's hierna zijn drie mensen geïnterviewd uit de drie dekenaten van het bisdom, die bouwen aan de Kerk van Breda, als bestuurder en als pastorale beroepskracht. Ze werden gevraagd naar hun eigen inzet en hoe die persoonlijke inzet een plek heeft binnen de opdracht van de parochie en de samenwerking met andere parochies.

“Kerk zijn we samen”

Vice-voorzitter van de parochie Heilige Geest (Rijen, Molenschot, Hulten)

Trudy Frickel

“De opdracht van de parochie is: samen Kerk zijn. Dat is in het geloof verder gaan. Het is ook de hoofdplicht bij de samenwerking: het geloof voorop. In de regionale projectgroep ‘Samenwerking’ inventariseren we echter vooral nog feitelijkheden. In de praktijk gebeurt er vanzelf het een en ander: de communiegroepen van ons en van de samenwerkingspartner Dongen kijken hoe we samen een project op één leest kunnen schoeien en binnenkort is er een kennismaking van de parochievergadering van onze parochie en de pastorale raad van Dongen. We brengen ze bij elkaar om te kijken waar we van elkaar kunnen leren. Kerk kun je alleen maar samen zijn. Denk aan het Bijbelvers ‘waar er twee of drie in mijn naam bijeen zijn, daar ben Ik in hun midden’ (Matt. 18, 20).

De missie van de parochie? Dat we samen onderweg zijn, zoals de Emmaüsgangers. Rond de samenvoeging van de parochies tot de parochie Heilige Geest (in 2001) hebben we ons daardoor laten inspireren. Onlangs hebben we gekeken naar onze schatten. Niet in de zin van kelken en kazuïfels, maar: hoe doen we een communieviering, hoe doen we een huwelijksvoorbereiding? Wat is goed en willen we behouden, en wat willen we niet?”

Mijn opdracht binnen de parochie is: besturen. Dat is de stoel waarop ik zit. Men zoekt iemand die een vergadering kon leiden. Ik doe dat uit affiniteit met de parochie, en omdat ik iets wil doen voor een ander. Dus ik zit daar niet zomaar. Samen zijn we onderweg. Ik heb steun nodig van anderen en kan het niet alleen. Dat wordt verteld in de Kerk, en dat ervaar ik ook zo. Wat geloof ik... Waar ga je naartoe als je dood gaat? Kom ik bij God, of word ik stof onder de grond? We geloven dat wij naar God gaan. Als je gaat trouwen, wordt die vraag ook gesteld: geloof je? Bij mijn huwelijk werd die vraag indringend gesteld. Daarna, als er kinderen komen en je laat ze dopen, opnieuw. Op die momenten actualiseer je het geloof, want tussen-door, in het dagelijkse leven verwatert het wat.

Ik bouw mee aan de Kerk door de zaak draaiende te houden. Ik probeer als bestuurder de goede beslissingen te nemen, een vinger aan de pols te houden, bemoedig mensen in de kleinere parochiekernen, probeer te zorgen dat de structuur van de vergadering goed is, zodat de dingen die er toe doen aan de orde kunnen komen. Nee, dat is niet vanzelfsprekend.

We hebben vrijwilligersbeleid opgezet voor de vele vrijwilligers die we hebben, en de groepen beschreven. Dat boek heb ik hier, ik pak het even. Het doorzichtig maken van de organisatie is belangrijk. Beantwoording van de vraag ‘wat hebben we in huis en is dat wat we nodig hebben?’ is een stukje kerkopbouw. En laten zien wie je bent, is belangrijk. Daarom hebben we met Dongen een jaarverslag gemaakt en verspreid onder alle parochianen. Ook met een website willen we laten zien wat we in huis hebben. Een vitale parochie is voor mij een levendige parochie, waar veel vrijwilligers zijn, mensen die meer doen dan in de kerk komen, die niet passief blijven, maar een actieve rol op zich nemen. En zo bekeken hebben wij een vitale parochie met onze 450 vrijwilligers.”

“God ter sprake brengen”

Pastoraal werker (regio Halsteren)

Egbert Bornhijm

In de parochie moet het evangelie worden verkondigd in de meest brede zin van het woord. Ook een bestuur moet daarvan zijn doordrongen. Hoe kunnen we het evangelie van Jezus op het spoor komen en vooral: wat betekent dit voor ons in de praktijk. We zijn géén voetbalvereniging, maar komen bij elkaar vanwege het evangelie.

Mijn opdracht binnen de parochie is die boodschap van het evangelie over te brengen, en bij alles wat we doen telkens weer terug te gaan naar het evangelie om van daaruit te werken. Voor mij persoonlijk? Ik ben erachter gekomen dat Christus voor mij de weg is om naar het leven te kijken en mijn leven in te richten. Hij is voor mij de weg, de waarheid en het leven. Het kwam op een gegeven moment binnenvallen bij mij: dit is het. Dat geldt zowel privé als werk. Wat dat concreet betekent? Christelijke verkondiging doen, het evangelie uitleggen. Het betekent voor mij ook dat ik de opleiding tot diaken volg.

Ik vraag nu meer bij een doopgesprek dan vroeger. Bijvoorbeeld: hoe speelt God een rol in je leven? Waarom dopen we? We dopen, omdat Jezus is gedoopt. Ik wil het gesprek daarover aangaan, want waar dingen vandaan komen weten veel mensen niet meer.

God ter sprake brengen is de taak van de pastorale beroepskracht. Kansen zijn er legio! Ik ben er nog steeds wel eens verlegen mee. We hebben het in het pastoraat wel over kerkelijke dingen, wat we vinden van dingen. Maar als het niet lukt om God ter sprake te brengen, zie ik de toekomst somber in. Daarom probeer ik de laatste jaren die verlegenheid af te schudden. Omdat mensen er niet mee komen, moet ik er mee komen... God als ‘moeilijk onderwerp’: laten we het maar doen zoals we het altijd deden, praktisch aan de slag zonder te spreken over het hart van waaruit we het moeten doen.

Waarom het belangrijk is om het over God te hebben? Om wat die voor mij betekent. Je geloof wordt een privé-aangelegenheid tegenwoordig, maar dat kunnen we vanuit het evangelie niet volhouden.

God wil de hele wereld boeien. We kunnen dat niet privé houden. Dat geeft een missionaire opdracht, want het moet verkondigd worden en beleefd worden, en het moet zichtbaar zijn in mijn daden. Anders blijft het droogzwemmen, een heel leven lang.

Het blijft moeilijk om als parochies het evangelie samen te delen. Maar als wij een missionaire visie hebben, hebben we nooit genoeg aan onszelf. Er zijn natuurlijk vragen: wat gebeurt er met ons geld, met onze gebouwen?

Maar God is echt niet op deze of die plek vast te houden. Toen we daar met de parochies van de regio Halsteren doorheen waren, accepteerden mensen makkelijker dat we omwille van de inhoud een grotere blik moeten hebben.

Eerst werd vitaliteit meer gezien als: behouden wat je hebt en geen afstand doen van dingen. Nu wordt het verbonden met de vraag: is het zinvol? Het blijft spannend, want wat gaat er gebeuren rond de aantallen vieringen? Dan zal zich de vraag stellen naar de kwaliteit.

Vieringen zijn zinvol als ze kwalitatief gevuld zijn. Is er een koor? Zijn er misdienaars? Is het een eucharistieviering? Het gaat er niet om dingen zolang mogelijk in stand te houden. Het gaat om de kwaliteit en om de toekomst en ook om nieuwe dingen weer een kans te geven, zoals een kindernevendienst in een parochiekern.”

“Ideeën en oplossingen”

Vice-voorzitter van de parochie H. Blasius (Heinkenszand)

Wim Mulder (rechts op de foto)

“De opdracht van de parochie is het voor de gemeenschap in stand houden van een plek waar mensen terecht kunnen met hun sores. Een plek ook om samen het geloof te beleven. Mensen zoeken naar geborgenheid en iets vertrouwd op geestelijk gebied. Ook gaat het om de binding met elkaar. Vroeger was er misschien meer verbondenheid met het geloof dan nu, hoewel... ook toen zat men achterin de kerk te kletsen, soms met de rug naar de priester.

Het kerkbezoek loopt terug en dat baart wel zorgen. Aan de andere kant hebben we hier in de parochie maar liefst zeventien werkgroepen met mensen die veel doen. Belangrijk is dat ze zelfstandig opereren. Initiatieven moedigen we aan. Als bestuur willen we mensen zelf verantwoordelijkheid laten dragen voor de gemeenschap. We hebben liever dat mensen met oplossingen komen dan met problemen. Als parochianen zich bemoedigd voelen, zijn ze actief en betrokken en komen ze vanzelf met ideeën. Zo bouwen we nu bijvoorbeeld aan toiletten in de kerk. De kerkbezoekers worden ouder en daardoor ontstaat de behoefte aan een betere sanitaire voorziening.

Mijn termijn als bestuurslid zit er nu bijna op. De kerk en pastorie zijn opgeknapt, de begraafplaats is uitgebreid en er is een columbarium voor urnen gebouwd. De Mariagrot is gerenoveerd en de samenwerking binnen de Interparochiële Vereniging van de Bevelanden en

Schouwen-Duiveland is goed uit de verf gekomen. Het parochiebestuur bestaat nu uit een aantal mensen jonger dan 50 jaar, waaronder mensen met relaties naar de basisschool in het dorp, waarmee we de contacten willen verbeteren. Het zijn nieuwe bestuurders en die komen weer met veel nieuwe ideeën, met name gericht op kinderen en jonge gezinnen.

De kracht van de IPV is dat elke parochie verzekerd is van de inzet van het pastoraal team en dat gewerkt wordt aan verdergaande samenwerking. De IPV werkt met name rondom het team. In de IPV wordt nuchter en reëel gekeken naar de parochies die erbij horen. Nuchter en reëel betekent dat je de realiteit onder ogen moet zien. Als het niet meer gaat, moet je niet trekken aan een dood paard. Je moet geen gemeenschappen afstoten, maar proberen te ondersteunen en te doen wat mogelijk is. Het kan niet de bedoeling zijn dat de ene parochie wordt uitgehold om de ander overeind te houden. Dan zijn we over vijftien jaar allemaal uitgespeeld. De samenwerking tussen de IPV en de parochies is goed, omdat het gros van de mensen die lid zijn van de IPV ook lid is van een van de parochiebesturen. Met onze regio vormen we een samenwerkingsverband met Walcheren.

Je moet gelovig zijn om een bestuurstaak in de parochie op te pakken. Het kwam op mijn weg. Als mijn opdracht zie ik: zorgen dat mensen die wat willen betekenen voor de parochie op een plaats komen waar ze het best tot hun recht komen. Je probeert dat als bestuurder in goede banen te leiden. Daarbij wordt van een vice-voorzitter veel inzet gevraagd. Afspraken in de gaten houden, mensen stimuleren en de vaart erin zien te houden. Vitaliteit is als de geloofsgemeenschap leeft en mensen zich betrokken voelen. Ik heb al zo'n twee jaar het gevoel dat het tij zich aan het keren is in positieve zin. Dat mensen weer weten waar de inzet in de parochie toe dient. Er ontstaat daardoor een grotere betrokkenheid, een grotere bereidheid om taken op te pakken en het geloof sterker uit te dragen.”

Inventariseren en wegen

Geerten Kok is dekenaal coördinator van het dekenaat Zeeland en ad interim projectcoördinator van het samenwerkingstraject van parochies dat volgt uit de beleidsnota In de duizend gezichten van Uw volk. Zo is hij betrokken bij de onlangs ontwikkelde inventarisatielijst waarmee parochies en parochiekernen de stand van zaken in hun gemeenschappen in beeld kunnen brengen.

Stappenplannen

In eerste instantie hebben de parochies een plan opgesteld dat de stappen beschrijft om tot het samenwerkingsverband te komen. Naast aandacht voor communicatie met de achterban komen drie stappen in beeld: zien, oordelen en keuzes maken. Geerten Kok: “Bij het zien gaat het er om in kaart te brengen hoe de parochies feitelijk functioneren. Welk pastoraal aanbod is er, hoe wordt daar gebruik van gemaakt, door wie wordt het verzorgd, en ook: hoe staat het met de financiën en met de gebouwen en hoe is de parochie bestuurlijk georganiseerd? Bij het oordelen gaat het om het toetsen van de praktijk aan de hand van het diocesaan beleid. Op basis daarvan kunnen keuzes worden gemaakt voor de toekomst.”

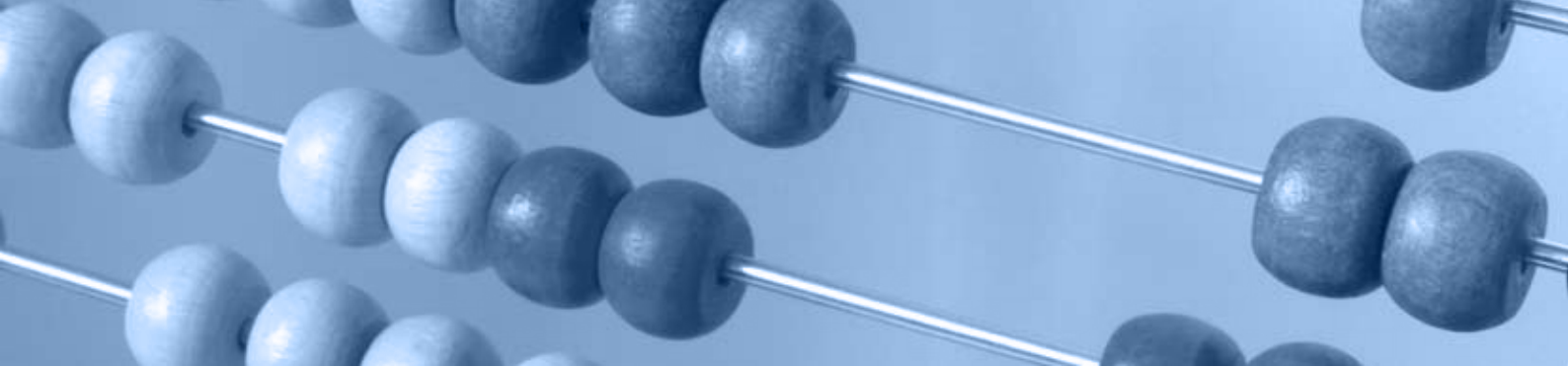
De stappenplannen zijn opgesteld door regionale projectgroepen. Deze projectgroepen zijn samengesteld door de parochiebesturen en bevestigd door de bisschop. Na bespreking en goedkeuring door de pastorale teams en de parochiebesturen zijn de stappenplannen met de bisdomleiding besproken.

“Met de instemming van de bisschop zijn ze de ‘spoorboekjes’ om tot de samenwerking in de verbanden te komen. Zes beleidsterreinen komen daarbij in beeld. Als eerste het beleidsterrein ‘geloof’, dat de andere vijf terreinen draagt en richt. In de parochie gaat het immers om het vieren, beleven en doorgeven van het geloof. De andere terreinen zijn pastoraat, personeel, financiën, gebouwen en besturen.”

Inventarisatielijsten

“Onder regie van de projectgroepen wordt nu in kaart gebracht hoe de parochies op deze beleids-terreinen functioneren,” aldus Geerten Kok. “Om parochies te helpen bij het in kaart brengen van hun functioneren heeft het bisdom inventarisatielijsten ontworpen.” Ter illustratie laat hij een vragenlijst zien. “Per parochiekern vragen we naar KASKI-gegevens. Zo krijgen we inzicht in het aantal parochianen en de aantallen dopelingen, eerste communicanten, vormelingen, huwelijken, uitvaarten en kerkgangers, en in het verloop van deze gegevens. We inventariseren heel nauwkeurig het aantal vieringen, de aard van de vieringen en deelname eraan, de catechetische en diaconale activiteiten en de inzet van vrijwilligers. Daarbij kijken we ook naar de leeftijdsopbouw en het aantal functies dat een vrijwilliger vervult. Zo bezien we ook de kerkgangers. En er zijn vragen over de bestuurlijke organisatie en de toestand van de gebouwen.”

Een totaaloverzicht

Volgens Geerten Kok is het een hele klus om al de gegevens te verzamelen. “Gelukkig hoeven de projectgroepen dat niet allemaal zelf te doen”, zegt hij. “In elk samenwerkingsverband worden werkgroepen gevormd die op deelterreinen de gegevens verzamelen. Men begint daarbij op het niveau van de parochiekern of kleine parochie, en later worden de gegevens aangevuld voor het hele verband. De projectgroep ziet er op toe dat al de gegevens inderdaad bij elkaar komen en dat er zo een totaaloverzicht ontstaat voor het hele verband. Al met al kan het drie à vier maanden duren voordat de gegevens verzameld zijn.”

Daarna: wegen

Geerten Kok geeft aan dat het nu nog om louter kwantitatieve gegevens gaat. “Cijfers zeggen veel, maar niet alles. De weging volgt later, bij de toets. Dan kan, in het verlengde van de inventarisatie, de kwaliteit of vitaliteit van de parochies en parochiekernen echt in beeld komen. Voor die toets wordt nu een ‘keurmerk’ voor parochies ontwikkeld als hulpmiddel. Dat moet rond de zomer beschikbaar zijn. Als de planning klopt is dat het moment waarop de inventarisaties die nu plaatsvinden zijn afgerond.”

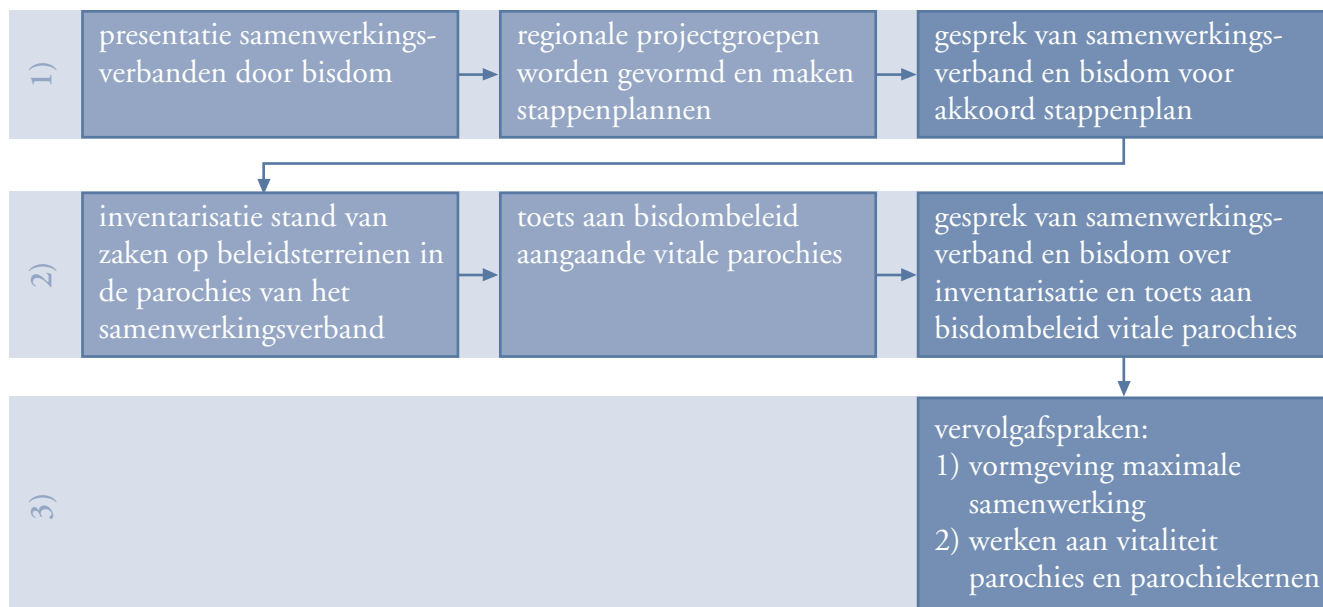
Hans de Jong

In de duizend gezichten van Uw volk

Parochies worden gevraagd te werken aan maximale samenwerking met andere parochies in het samenwerkingsverband op de beleidsterreinen pastoraat, personeel, financiën, gebouwen, besturen, met het geloof voorop.

Volgens de drieslag zien, oordelen, handelen hebben samenwerkende parochies stappenplannen gemaakt. Voorzien is in

- 1) een inventarisatie van de stand van zaken op de onderscheiden beleidsterreinen
- 2) een toets aan beleid
- 3) het maken van beleidskeuzes

De kwaliteit van het werk

Het beleidsterrein 'geloof' draagt en richt de andere beleidsterreinen. Wat betekent dat voor de vraag naar de kwaliteit van degenen die meewerken in het pastoraat? Een interview met Bob van Geffen, benoemingsfunctionaris van het bisdom.

Wat is de bijzondere verantwoordelijkheid in het doorgeven van het geloof voor het pastoraal team?

“Gelovigen geven het geloof aan elkaar door. Dat is al zo sinds het ontstaan van de Kerk. Dat wil zeggen: gelovigen scheppen met elkaar de voorwaarden waarin het geloof doorgegeven kan worden en God wekt het geloof. Allen hebben deel aan de zending van Christus.

Leden van het pastoraal team zijn allereerst zelf gelovigen. Een eerste voorwaarde voor het tot geloof brengen van anderen is zelf gelovige zijn. Een authentiek delen van het geloofsleven van de Kerk is absoluut nodig.

Een authentiek geloofsleven uit zich onder andere in de wijze waarop met elkaar en met de schepping wordt omgegaan, in deelname aan vieringen door het kerkelijk jaar, in de voortdurende studie en bezinning met name op de Schriften. Het uit zich ook in de zorg voor het beroep: pastorale beroepskrachten worden geacht actief meewerken aan de beroepsontwikkeling en aan de opleiding en roeping van medewerkers aan het dienstwerk.

Op nog een andere manier werken teams aan het doorgeven: namelijk door mede zorg te hebben voor het geld en goed dat vorige generaties hebben bijeengebracht en dat met zorg aan te wenden en weer goed naar de toekomstige gelovigen door te geven. Dat geldt ook voor parochieboeken, de ledenadministratie et cetera.

Pastoraat is niet alleen ‘dat wat een pastor doet’, maar pastoraat is het werk van de gemeenschap dat bedoeld is om het geloof door te geven.

Daarbij gaat het pastoraal team voorop. Zij hebben daartoe een opleiding ontvangen, zijn gewijd of hebben een zending ontvangen van de bisschop. Op die manier kan een zekere kwaliteit en verantwoordelijkheid worden gewaarborgd. De bijdrage die de verschillende bedienaren daaraan leveren is verschillend.”

Wat zijn die onderscheiden bijdragen?

“Beroepskrachten zijn allereerst gelovige met de gelovigen. Maar zij beschikken over speciale talenten om van dat geloof ook hun werk te maken. Die talenten worden zij geacht te onderhouden. Voor het geloof van de parochie is de kerkelijke verbondenheid met de bisschop en de sacramenten fundamenteel. Het team verdiept die verbondenheid en geeft die vorm. Met hun inzet bouwen ze de gemeenschap op, door mensen bijeen te brengen, te zorgen dat niemand er buiten valt, door het geloof in woord en daad vorm te geven. Zij zijn voor dat werk, dat alle gelovigen behoren te doen, vrijgesteld. Dat brengt kosten met zich mee, maar als het goed is wekt hun werk ook weer betrokkenheid op die zich financieel uit.

Beroepskrachten zijn geen supermensen of topsporters. Ze hebben ook hun beperkingen en daarom is het nodig dat ze samenwerken en elkaar aanvullen. Samen dragen ze bij aan de leiding van een parochie. De leden van het team doen dat onder leiding van iemand die daar door de bisschop speciaal voor is aangewezen als eindverantwoordelijke: de pastoor. Al naar gelang de situatie kan de pastoor stukken van zijn taak naar anderen delegeren, maar het blijft zijn verantwoordelijkheid.

Een pastoor is altijd een priester. Naast hem kunnen er andere priesters werken in de parochie, al doet zich dat met het huidige aantal priesters en aantal parochies nauwelijks voor. Er is helaas maar vaak één priester en die is dan ook al vaak de pastoor. Soms kan een emeritus (gepensioneerde priester) de helpende hand reiken. Naast de pastoor en de priester zien we in toenemende mate dat er diakens zijn, pastorale beroepskrachten die ook gewijd zijn en een speciaal dienstwerk hebben opgenomen voor de parochie. De gewijde bedienaren staan in een speciale verantwoordelijkheid ten aanzien van de sacramentenbediening.

Pastoraal werkers, mannen en vrouwen, zijn niet gewijd, bedienen dus in beginsel geen sacramenten, maar ontvangen van de bisschop een zending die verbonden is met de arbeidsovereenkomst die zij hebben met het parochie- of IPV-bestuur.

Daarnaast kunnen er ook werkers zijn die geen zending hebben: administratieve krachten, projectmedewerkers, etc. Deze voeren geen pastoraal werk uit, maar ondersteunen de voor het pastoraat benodigde werkzaamheden. Dat geldt ook voor de vrijwilligers. Leden van besturen ontvangen een benoeming van de bisschop.”

Ieder is geroepen mee te werken?

“Ja. Meewerken aan het geloof, aan pastoraat en aan de Kerk kan op veel verschillende manieren. Maar hoe het werk er ook uitziet, van belang is dat het het geloof oppakt van vorige generaties, uitbouwt nu, en weer doorgeeft aan toekomstige generaties. Dat kan door meewerken aan de activiteiten, maar ook door geld bijeen te brengen om de kosten te dragen.

Een belangrijke bijdrage die te weinig wordt gezien is dat gelovigen in kracht van de Geest ook bij elkaar roeping wekken: voor de toekomst zijn er mensen nodig die meewerken en het geloof verder brengen in de tijd. Daar zijn ook bedienaren van de sacramenten voor nodig en die komen voort uit de gemeenschap zelf. Dat vraagt van alle gelovigen goede aandacht en zorg.”

Wat is 'kwaliteit' als het gaat om de werkers in het pastoraat?

“Beroepskrachten voegen kwaliteit toe, maar moeten ook zelf aan kwaliteiten voldoen. Op de eerste plaats moeten zij het geloof kunnen voorleven, zowel naar het leven als naar bewoording. Vervolgens moeten zij anderen tot geloof kunnen brengen. Wat onder meer gebed vraagt, opdat God het geloof wekt.

Pastorale beroepskrachten zijn er niet om de regels te bepalen, of te bewaken, maar om de zin er van duidelijk te maken aan de parochianen. Dat kost heel wat discussie, maar precies daarin, in het overbrengen in het leven van alledag wat de bedoeling van het geloof van de Kerk is, daarin zit het hart van hun werk.”

Daphne van Rosendaal

Er zijn verschillende gaven.

Er zijn vele vormen van dienstverlening.

Er zijn allerlei soorten werk.

Maar er is slechts één God, die alles in allen tot stand brengt.

(1 Kor. 12, 4-6)

Financieel beleid vanwege de toekomst

“Het normatief begroten is in dit verband van groot belang,” legt Gerard de Rooij uit. “Dit betekent dat iedere parochie van de inkomsten 45% mag besteden aan pastoraal personeel, 5% overige persoonskosten, 25% aan gebouwen, 15% afdrachten aan bisdom en dekenaat, en 10% programmakosten. Bij de toets aan bisdombeleid gaat het erom of je hieraan kunt voldoen,” aldus Gerard de Rooij.

In wijsheid

“Mensen vragen wel eens of ook parochiekernen aan de eisen van het normatief begroten moeten beantwoorden. Dit is wel het uitgangspunt. Parochiekernen hoeven echter niet het hele scala aan pastorale activiteiten aan te bieden. Daarvoor staat de parochie als geheel garant. Parochiekernen kunnen bijvoorbeeld lokaal activiteiten hebben, ze huren misschien kerkruimte en hebben niet meer zelf een kerk in eigendom.”

“Als kleine parochiekernen niet het hele scala aan pastorale activiteiten aanbieden, kunnen afwijkende percentages optreden in het normatief begroten. Binnen het samenwerkingsverband van de grotere parochie kunnen daar afspraken over worden gemaakt in overleg met het bisdom. In wijsheid moeten besluiten worden genomen en afspraken worden gemaakt.”

Eigen vermogen

“Onderdeel van het normatief begroten is dat parochies een sluitende begroting hebben.”

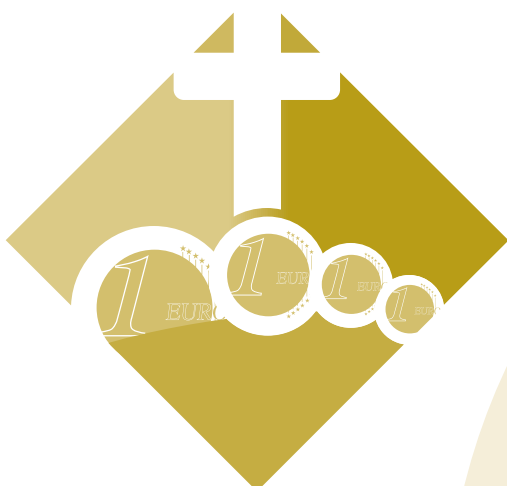
De econoom is tegenstander van het aantasten van het eigen vermogen. “De huidige generatie moet in zekere zin ook de kosten van de huidige generatie dragen en niet putten uit het vermogen dat door vorige generaties is bijeengebracht. De generaties nu moeten het opgebouwde vermogen goed beheren en overdragen aan toekomstige generaties.”

“Onroerend goed bijvoorbeeld kun je maar één keer verkopen. Als je het geld gebruikt hebt, is het definitief op. Als gelovigen moeten we zorgvuldig omgaan met datgene wat onze voorouders bijeengebracht hebben. Ik zie hier een parallel met het doorgeven van het geloof. We zijn aan onze voorouders verplicht zorgvuldig met onze tradities om te gaan. Dit heeft ook een financiële component,” aldus de econoom.

Dienstwoningen

Waar het gaat om gebouwen, zijn het niet alleen kerkgebouwen die in de overwegingen mee moeten worden genomen: “We vragen in het kader van de samenwerking van parochies dat in elk samenwerkingsverband een dienstwoning blijft voor de priester,” vervolgt de econoom.

“In de toekomst vraagt het bisdom meer mobiliteit. We moeten dan wel een woning voor de priesters beschikbaar hebben. Alle pastorale beroepskrachten moeten eigenlijk binnen het samenwerkingsverband wonen. Ook daarvoor geldt dat lokaal in wijsheid bezien moet worden wat mogelijk is.”

Een vitale parochie is financieel gezond. Gerard de Rooij is als econoom nauw betrokken bij het financieel reilen en zeilen van parochies en parochiekernen. De afdeling financiën fungeert als vraagbaak voor besturen en pastorale beroepskrachten.

Kerkelijke ruimtes

“We streven er ook naar dat in elk samenwerkingsverband minimaal één kerkgebouw aanwezig blijft voor grotere vieringen. Naast kerkgebouwen met een louter liturgische functie hebben parochies ook behoefte aan ruimtes voor bijeenkomsten met groepen. Per samenwerkingsverband wordt beslist hoeveel kerkgebouwen nodig zijn. In sommige regio's is dit proces gaande. Hiervoor is een pastoraal plan nodig. Dit moet oog hebben voor de financiële realiteit.”

Kerkbalans

De actie Kerkbalans is de belangrijkste financiële pijler waar het levend geld betreft. De econoom benadrukt daarom het belang van de actie Kerkbalans en wijst op het grote belang van betrokkenheid van het pastoraal team: “Ik vind het van belang dat een lid van het pastoraal team deelneemt aan de werkgroep Kerkbalans. De actie Kerkbalans wordt jaarlijks gevoerd. Extra acties met behulp van Kerkbalans Nieuwe Stijl zijn een aanvulling hierop. Kerkbalans Nieuwe Stijl is uitdrukkelijk geen vervanging van de jaarlijkse actie. Een vitale parochie heeft vrijwilligers, ook voor de actie Kerkbalans, die bereid zijn zichzelf nader toe te rusten. Dit is essentieel. Vrijwilligers voor de actie Kerkbalans kunnen een training krijgen om ‘verbreding’ en ‘verdieping’, de slogans van deze actie, goed handen en voeten te geven. Dit is voor de toekomst essentieel,” aldus de econoom. “Juist voor het slagen van deze actie is schaalverfijning vereist,” vervolgt hij. “Het is het beste dat de actie Kerkbalans op het niveau van de parochiekern wordt uitgevoerd.” Goede publiciteit is daarbij van belang. “Pastoraat moet zichtbaar zijn. Het is goed om parochianen te laten zien waar de parochie voor staat, en hoe zich dat vertaalt in bestedingen.”

Ledenadministratie

In het verlengde van de actie Kerkbalans wijst Gerard de Rooij op het belang van een up-to-date ledenadministratie. “Voor het welslagen van Kerkbalans is het een eerste vereiste om de ledenadministratie op orde te hebben,” vertelt Gerard de Rooij. “Hiervoor kunnen parochies gebruik maken van de diensten van het Rooms-Katholiek Ledenbureau.” Dit bureau geeft ledenmutaties door aan parochies via een database, en parochies geven er mutaties aan door.

“In ons bisdom zijn 115 van de 116 parochiekernen aangesloten bij de portal van dit bureau. De gegevens moeten goed verwerkt worden natuurlijk. De ledenadministratie is ook voor andere doeleinden nuttig. Met behulp hiervan kunnen pastorale beroepskrachten doelgericht mensen uitnodigen voor catechetische bijeenkomsten,” onderstreept de econoom het belang. Hij wijst op het bestaan van de video ‘Ik ken u bij naam’. Deze geeft een handleiding voor het opzetten en het gebruik van de ledenadministratie.

Diocesane tarieven

Tot slot benadrukt de econoom het belang van het hanteren van de diocesane tarieven als inkomstenbron voor de parochies. “Het bisdom adviseert parochies diocesane tarieven te hanteren voor vieringen als doop, eerste communie, vormsel, huwelijk en uitvaart. Dit geldt voor parochianen die niet voor de minimumbijdrage deelnemen aan de jaarlijkse actie Kerkbalans. Parochies moeten hen een jaar parochiebijdrage in rekening brengen.” Het financieel beleid en de inspanningen die eruit volgen zijn erop gericht de voortgang van het pastoraat te kunnen waarborgen, voor de toekomst van het parochieleven in het bisdom van Breda.

Hans de Jong

Stappenplannen zijn maatwerk

De opdracht tot samenwerking van parochies in het bisdom van Breda is: werken aan maximale samenwerking op zes beleidsterreinen. Niet elk samenwerkingsverband is hetzelfde. Daarom zijn ook de stappenplannen die de parochies samen maken maatwerk.

Elk samenwerkingsverband wordt gevraagd een plan op te stellen met de concrete stappen die gezet worden op weg naar maximale samenwerking. Begin 2009 zijn de stappenplannen van tien samenwerkingsverbanden besproken met het bisdom en goedgekeurd. Van de overige samenwerkingsverbanden (er zijn in totaal 21 samenwerkingsverbanden) is een groot deel op weg naar een goedgekeurd stappenplan. De kaart met samenwerkingsverbanden laat een divers beeld zien. Sommige parochies of regio's houden dezelfde kleur op de kaart. Op andere plekken kleuren ze samen naar een nieuw samenwerkingsverband.

De stappenplannen en de weg naar maximale samenwerking zijn dus maatwerk. Geerten Kok, interim-coördinator van het samenwerkingstraject van parochies geeft aan dat de stappenplannen aansluiten op de lokale werkwijzen van parochiebesturen en teams. Daardoor zijn ze gevarieerd. Gevraagd naar voorbeelden, zegt hij: "In die zin zijn ze alle voorbeeldig." We bekijken enkele stappenplannen wat nauwkeuriger.

Nieuwe partners

De Nazarethparochie en de parochie O.L.V. ten Hemelopneming in Prinsenbeek hebben een stappenplan gemaakt dat aansluit bij de lokale geschiedenis. De Nazarethparochie kreeg op 1 januari 2007 zijn beslag en ontstond uit een samenvoeging van vijf parochies. In het samenwerkingsverband zoekt deze parochie met de parochie O.L.Vrouw ten Hemelopneming uit Prinsenbeek naar maximale samenwerking.

"Samen blijvend bouwen aan een uitnodigende kerk, getuigend van God, openstaand voor iedere mens," luidt de missie waarmee het stappenplan van deze parochies begint. "In de projectgroep is veel informatie uitgewisseld, waardoor over en weer het zicht op elkaars positie is gegroeid.

Dit heeft op bescheiden schaal al geleid tot gemeenschappelijke activiteiten en het uitwisselen van ervaringen tussen werkgroepen." De pastorale teams van de twee parochies zullen aan een gezamenlijk pastoraal plan werken en zo het pastoraat in de parochies geleidelijk op elkaar afstemmen. Ook de overige beleidsterreinen komen in het stappenplan aan bod, waaronder het financieel beheer dat op elkaar wordt afgestemd, en het gebouwenbeheer dat leidt tot een onderhoudsprognose voor de kerkelijke gebouwen in het samenwerkingsverband. Het stappenplan eindigt met een tabel waarin de te ondernemen acties overzichtelijk worden opgesomd, met de verantwoordelijken voor deze acties, een fasering in tijd en met aandachtspunten.

Secuur spoorboekje

Aan de Zeeuwse kant van het bisdom, treffen we het samenwerkingsverband van de parochies van Midden- en West-Zeeuws-Vlaanderen. Hier zijn de stappen die gezet gaan worden heel gedetailleerd en zorgvuldig beschreven. Daarmee is het een secuur spoorboekje geworden, waarbij voorzien is op welke momenten aangegeven personen omschreven taken verrichten. Geerten Kok: "Aan het stappenplan hebben vele bestuurders, teamleden en vrijwilligers meegewerkt, de achterban is op een goede wijze geïnformeerd. Dat geeft draagvlak en betrokkenheid bij de voortgang." Voorafgaand aan het stappenplan worden enkele uitgangspunten van de beleidsnota *In de duizend gezichten van Uw volk* aangehaald. Pas als zaken goed in kaart zijn gebracht kan bezien worden welke bestuurlijke vorm daar het best bij past. "Dit betekent dat het werken aan fusies of convenanten in de notitie niet voorop staat, maar juist het sluitstuk van de weg naar samenwerking vormt. Meer concreet: een fusie van de vijf parochies in West-Zeeuws-Vlaanderen (of van de zes in onze beide regio's) moet over de weg van de inhoud lopen," schrijft men.

Huidig:

Samenwerkingsverbanden:

Zie www.bisdombreda.nl/samenwerkingsverbanden

Het evenwicht tussen schaalvergroting en schaalverfijning, lokale sterkte en bovenlokale sterkte wordt als volgt vertaald naar de lokale situatie: “Het betekent enerzijds dat goed moet worden gezien wat geloofsgemeenschappen nu zijn, en wat ze voor de toekomst in hun mars (zouden kunnen) hebben. Want daarmee staat of valt het voortbestaan van de Kerk ter plaatse. Dit voortbestaan bleek een grote zorg voor sommige parochiebesturen. Hoe houden we de plaatselijke geloofsgemeenschap vitaal? Wat moeten we plaatselijk doen om ook in de toekomst ons geloof vorm te geven? Anderzijds moet goed worden gezien wat de meerwaarde van het geheel is ten opzichte van de delen. Welk pastoraal beleid bindt alle betrokkenen en garandeert de pastorale zorg binnen het beoogde samenwerkingsverband ook in de toekomst?”

Het stappenplan omschrijft de vitale gemeenschap als een gemeenschap die binnen het samenwerkingsverband haar eigen identiteit of gezicht vorm weet te geven in specifieke pastorale activiteiten, en die de middelen heeft om zowel die activiteiten als de organisatie die daarvoor nodig is, in stand te houden.

Binnen de parochie

Er zijn samenwerkingsverbanden die geen nieuwe partners krijgen. Dit geldt bijvoorbeeld voor de Vijfheiligenparochie in Made, de Mariaparochie in Etten-Leur, de Immanuëlparochie in de regio Noordrand. In enkele gevallen valt het samenwerkingsverband samen met de bestaande, reeds eerder samengevoegde parochie. In de stappenplannen van deze parochies is daarom het werken aan versterking van de samenwerking binnen de grotere parochie een belangrijk doel. Evenals de vitalisering van zowel de parochiekernen als de grotere parochie.

Want voor alle parochies geldt de uitdaging het geloof door te geven en de middelen die daarvoor nodig zijn. Daarvoor dient de intensivering van de samenwerking en daarvoor moet er worden gewerkt aan de kwaliteit van het lokale parochieleven. Met het oog op de plaatselijke omstandigheden is dat maatwerk.

Daphne van Rosendaal

Werken aan kwaliteit

Samenwerking komt voort uit de belangrijke taak van parochies om de voortgang van het pastoraat te behartigen en samen de zending van de Kerk te vervullen. De beleidsnota In de duizend gezichten van Uw volk zoekt met termen als 'schaalvergroting' en 'schaalverfijning' naar een juiste balans tussen de kracht van de lokale parochiekern en het bundelen van krachten in een groter parochieverband.

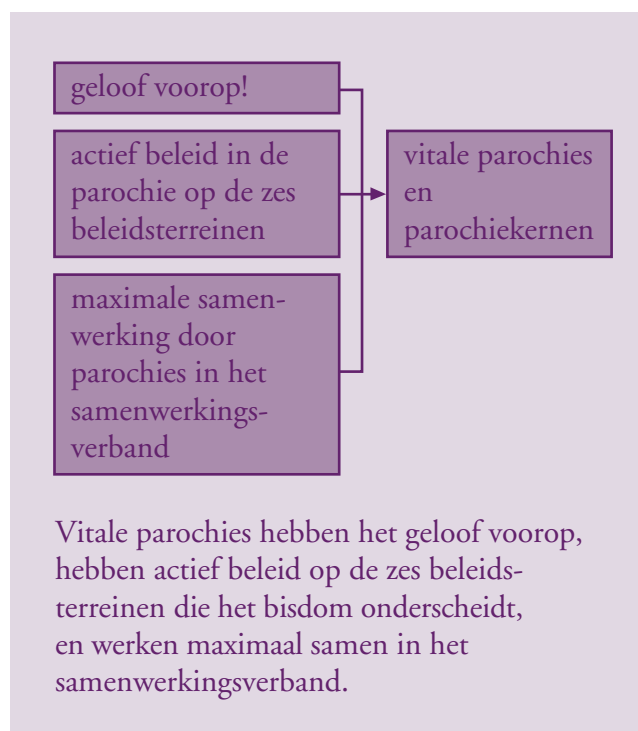
Parochies in het hele bisdom zijn actief aan het kijken hoe intensivering van de samenwerking en het bovenlokaal bundelen van krachten mogelijk is. Met behulp van inventarisatielijsten wordt daarvoor voorwerk gedaan: de stand van zaken wordt geïnventariseerd op zes beleidsterreinen die worden onderscheiden. Daarna kan worden bepaald welke samenwerking maximaal haalbaar is, en welke bestuurlijke vorm daarbij het beste past: een samenvoeging van parochies of een federatie.

Rond de zomer zal het bisdom een 'keurmerk' voor parochies aanbieden. Afzonderlijke parochies kunnen daarmee hun sterkte meten. Alle parochies in een samenwerkingsverband kunnen deze kwaliteitstoets maken en de resultaten ervan naast elkaar leggen. Ook reeds samengevoegde parochies zullen worden gevraagd de toets te maken, omdat ook zij verder moeten werken aan de kwaliteit van het parochieleven.

Het instrument dat wordt aangeboden zal een kwaliteitstoets zijn. Per beleidsterrein zal concreet worden gevraagd naar punten die de sterkte of de zwakte van een lokale parochie uitmaken. Op het terrein van financiën zal bijvoorbeeld worden gevraagd naar Kerkbalans Nieuwe Stijl. De landelijke trend is dat de opbrengsten van Kerkbalans in de parochies stijgen (minder mensen geven méér). Loopt de parochie in de pas met deze trend, achter of juist voorop?

Het kwaliteitsmodel stelt aan alle parochies in het samenwerkingsverband dezelfde vragen. Daardoor ontstaat een gezamenlijk perspectief met punten waaraan alle parochies gevraagd worden te werken, vanuit lokale kracht en vanuit bovenlokaal gebundelde krachten.

Bij alle inspanningen van parochies, parochiekernen, interparochiële verenigingen, regio's, samenwerkingsverbanden, dekenaten en bisdom geldt dat het uiteindelijk om het geloof gaat. Daar is het om te doen. Het geloof is de schat die ons is toevertrouwd, die we beheren en doorgeven aan komende generaties.

Vitale parochies hebben het geloof voorop, hebben actief beleid op de zes beleidsterreinen die het bisdom onderscheidt, en werken maximaal samen in het samenwerkingsverband.

Diocesane werkoctend over kwaliteit

Diocesane werkoctend: 9 mei 2009

De diocesane werkoctend 2009 vindt plaats op zaterdag 9 mei, vanaf 10:00 uur in centrum Bovendonk te Hoeven.

Vorig jaar werden besturen van parochies in het bisdom van Breda uitgenodigd voor een diocesane werkoctend over de beleidsnota *In de duizend gezichten van Uw volk*. Opnieuw nodigt het bisdombestuur bestuurders uit voor een bijeenkomst, op 9 mei, om te praten over kwaliteit of vitaliteit van parochies. Wat zeggen we als we spreken over 'kwaliteit'? Als je kwaliteit omschrijft heeft het te maken met een goede score op de punten waarvan je vindt dat ze ertoe doen. Daarvoor moet je helder hebben welke die essentiële punten zijn. Voor parochies in het bisdom van Breda zijn dat punten op de zes beleidsterreinen geloof, pastoraat, personeel, financiën, gebouwen en besturen. Het bisdom ontwikkelt voor de zomer 2009 een kwaliteitsmodel dat parochies in de samenwerkingsverbanden vragen aanreikt op elk van deze beleidsterreinen. Het kwaliteitsmodel is een model voor zelfevaluatie, waarna aan de hand van de zelfrapportage een beoordeling volgt. Het kwaliteitsmodel geeft een basis voor parochies om met elkaar in gesprek te gaan. En het geeft een basis voor de parochies en het bisdom om met elkaar in gesprek te gaan. Hoe staan we ervoor? Welke keuzes moeten we maken vanwege samenwerking en vanwege de kwaliteit van het parochieleven? Het model zal de vragen beperken tot enkele essentiële punten.

Magazine: opmaat

De zes beleidsterreinen uit het kwaliteitsmodel keren terug op de diocesane werkoctend en in dit magazine. Het bisdombestuur nodigt parochiebesturen en degenen die betrokken zijn bij de samenwerking van parochie uit om - met dit magazine in

de hand - naar de diocesane werkoctend te komen. Nadenken en praten over kwaliteit is van belang, omdat het een gemeenschappelijke richting geeft. Zo wordt parochies in de samenwerkingsverbanden een gezamenlijk perspectief aangereikt van punten om naartoe te groeien. Aan die punten kunnen de parochies gezamenlijk en heel concreet werken.

Programma

De ochtend begint met een plenaire bijeenkomst over kwaliteit en parochies, de samenwerking in de samenwerkingsverbanden en de voortgang van het beleidstraject *In de duizend gezichten van Uw volk*. Vervolgens zullen parallelle sessies plaatsvinden: 1) een sessie over pastoraat en contacturen, en waarbij het geloof voorop en de inzet van personeel aan bod zal komen, 2) een sessie over financiën en gebouwen, 3) een sessie over besturen, waarbij in het verlengde van Kerkbalans Nieuwe Stijl de doelgroepbenadering ter sprake zal komen die wordt aanbevolen voor parochies, 4) een sessie vooruitlopend op de 'Introductie cursus voor nieuwe bestuursleden' speciaal voor nieuw aangetreden leden van parochiebesturen over het beleid van het bisdom *In de duizend gezichten van Uw volk*.

Aanmelden kan via het formulier op de website van het bisdom (www.bisdombreda.nl) en via het secretariaat van het bisdom, mevrouw A. Kanters (T 076 5223444, E akanTERS@bisdombreda.nl). Vergeet niet uw naam en adres te vermelden en vanuit welke functie u zich aanmeldt.

De diocesane werkoctend krijg in het najaar 2009 een vervolg met een bijeenkomst per dekenaat.

Het kerkgebouw is 'huis van God'

Een kerkgebouw is op de eerste plaats een gewijde geloofsruimte. Een kerkgebouw is een 'huis van God', waar het heilig sacrament wordt bewaard en de liturgie wordt gevierd.

Een kerk is een plek bij uitstek voor ontmoeting met God. De kerkruimte vraagt daarom eerbied. Ook de voorwerpen waarmee de kerkruimte is ingericht. Het sacrale karakter van de kerkruimte staat voorop bij het gebruik van de kerk. Als er andere dan liturgische activiteiten plaatsvinden, dan mag dit het sacrale karakter van de ruimte niet aantasten. Dat betekent passend gebruik.

Liturgie

Wat 'passend' gebruik is, volgt uit de aard van het kerkgebouw. Mensen komen er samen voor ontmoeting met God, voor viering en gebed.

Kerken zijn gebouwd als godshuizen en bedoeld voor het vieren van de liturgie. In de liturgie beelden wij in tekenen de dialoog uit tussen God en mensen. "Niemand heeft ooit God gezien", zegt de evangelist Johannes. Toch menen wij dat er tekens zijn waardoor de Heer bij ons is. Zo zijn er ook woorden die tot ons komen, hardop of in stilte, die ons in ons geloof aanspreken en waardoor God ons iets wil zeggen. Die woorden en tekenen stellen Christus tegenwoordig, die het woord en het gezicht van God is. In de liturgie komt Hij naar ons toe en komen wij naar Hem toe. De liturgie biedt een mogelijkheid van ontmoeting tussen God en mensen.

Inrichting van de ruimte

De gehele aanwezige gemeenschap van gelovigen neemt deel aan de vieringen in een kerkgebouw. De ruimtelijke scheiding in het gebouw tussen onder meer priesterkoor en het schip, en de plaats van het koor, brengt de verschillende functies van de liturgiedeelnemers ruimtelijk tot uitdrukking. Het sacrale karakter van het kerkgebouw wordt onder meer zichtbaar in het gebruik van de godslamp, de centrale plaatsing van het altaar, de plaatsing van het tabernakel in een rustige en respectvolle omgeving, het priesterkoor dat eerbied moet uitstralen, en het respectvol gebruik van objecten als de biechtstoelen, preekstoel en dergelijke. Vanuit de aard van het kerkgebouw zijn er verschillende richtlijnen voor de inrichting van het kerkgebouw. Zo zegt bijvoorbeeld het Altaarmissaal: “Het altaar moet zo geplaatst zijn dat het werkelijk zelf het centrum is waarop zich de aandacht van heel de gemeenschap der gelovigen vanzelf richt” (nrs. 259 en 262).

Immateriële waarde

Kerkgebouwen hebben een materiële waarde en een immateriële waarde. Vanuit een beleid dat het geloof voorop stelt, gaat het allereerst om de immateriële waarde, om de ontvangen en door te geven inspiratie van het geloof dat we geërfd hebben van onze ouders en voorouders en waarvan de kerkgebouwen tekenen zijn. Het kerkgebouw heeft in de christelijke traditie drie functies gehad: ruimte bieden aan de liturgische rituelen, de bezoeker in spirituele relatie brengen met God via de sacrale sfeer van de liturgische ruimte, en teken zijn in de (profane) omgeving als verwijzing naar God en naar de hemel.

Sacraliteit

Een kerkgebouw als huis van God vraagt om een waardige bestemming. De liturgische ruimte is heilig, apart gezet voor de eredienst, de dienst aan God. ‘Multifunctioneel’ gebruik van kerken is niet wenselijk, wanneer het betekent dat de eigenlijke functie (sacrale ruimte) als hoofdfunctie plaats maakt voor een andere, al is het tijdelijk. Een ander gebruik dient die hoofdfunctie intact te laten en dus de sacraliteit niet te schaden. Bij ‘nevengebruik’ dient het eigenlijke gebruik overeind te blijven en gerespecteerd te worden, en dat vraagt maatregelen.

Meerdere functies onder één dak zijn dus mogelijk. Met name waar sociale en maatschappelijke functies onderdak kunnen krijgen. Maar een goede inrichting is nodig, zodat het gebruik van de ruimte rond bijvoorbeeld uitvaarten geen hinder ondervindt van overige functies in het gebouw. In een kerkgebouw, waar meerdere functies zijn ondergebracht, kan voor de parochie een ruimte worden afgezonderd die als kapel permanent in gebruik blijft en waar het Allerheiligste wordt bewaard met een brandende godslamp.

Bij anders dan liturgisch gebruik van de kerk, wordt toegezien op het passend gebruik van de kerkruimte, met oog voor de sacraliteit van de ruimte en eerbied voor de objecten. Voorop staat dat de kerkruimte zijn waardigheid en sacraliteit moet bewaren. Wat dan wel en niet passend gebruik is, hangt mede van de omstandigheden in een kerkgebouw af.

Zorgvuldige omgang

Het kerkgebouw vraagt een zorgvuldige omgang. Verschillende mensen hebben hierin een belangrijke taak. De leden van het pastoraal team, leden van werkgroepen, besturen, iedereen die de kerk bezoekt en gebruik maakt van de kerk. Ook kosteren hebben hierin mede een taak. Eind 2008 en begin 2009 werden daarom kosterbijeenkomsten georganiseerd door de pastorale dienstverlening van het bisdom en dekenale leidingen. Speciale thematiek van die kosterbijeenkomsten was het omgaan met het eucharistisch brood in de kerk buiten de eucharistieviering.

Voor geloof

Mensen zoeken de kerk voor huwelijksluiting, doop of eerste communie en vormsel. Mensen nemen er afscheid van hun dierbaren, ontvangen er steun en richting voor leven en samenleven in het licht van het evangelie.

Voor de voortgang van het geloof in het bisdom is het van belang dat er kerkgebouwen en kapellen zijn. Voor vitale parochies en parochiekernen en voor de aanwezigheid van het geloof in het leven van de mensen, zijn plaatsen van liturgie en samenkomst van groot belang.

Communiceren met de achterban

Parochies in samenwerkingsverbanden worden aangespoord om de achterban goed te informeren bij de stappen die ze zetten naar maximale samenwerking.

De verwachtingen rond communicatie zijn vaak hoog.

Dat is mooi voor de mensen die er hun werk van hebben gemaakt.

De communicatiebranche groeit en professionaliseert. Ook via een beroepsvereniging en er verschijnen mooie brochures zoals *De professionele communicatieafdeling: Communicatie als managementpijler*. Handig als je een jaarplan moet schrijven voor je afdeling. Mooie schema's staan er ook in. Bijvoorbeeld over de historische ontwikkeling van het vak. In de jaren '50 ging het vooral om het verspreiden van informatie. In de jaren '80 ging het met name om het op elkaar afstemmen van de formele uitingen van de organisatie. Later, in de jaren '90 ging het vooral over het gesprek van de organisatie met de omgeving. Inmiddels verschuift de focus naar een communicatiefunctie die zich bezighoudt met de publieke legitimatie van de organisatie.

De mensen die er hun werk van hebben gemaakt, timmeren hard aan de weg om het vak nog verder te professionaliseren. Er mag dus wat worden verwacht van de communicatie! En er wordt ook wat verwacht van communicatie, zoals de vaak gestelde vraag aantoont naar hoe te communiceren met de achterban om te zorgen voor draagvlak.

Terechte verwachtingen?

Het gebeurt vaak dat oplossingen worden verwacht van communicatie. "Hadden we het maar beter uitgelegd...", "Was er maar beter naar me geluisterd..." Maar zijn alle verwachtingen terecht? Iets beter uitleggen, wil niet zeggen dat de boodschap ook landt. Naar iedereen luisteren wil niet zeggen dat ook iedereen uiteindelijk tevreden is.

Denk daarom bij communiceren met de achterban over die communicatie: wat wil je met je communicatie bereiken? Wie moet wat wanneer weten en waartoe? En hoe gaan we dat vertellen? Wees reëel in wat je verwacht en zorg dat dit helder is. Informeer je mensen, omdat je wil dat ze meepraten, meedoen, meedenken, of op dit moment enkel meeweten?

Een goed plan

Als het gaat om het werken aan maximale samenwerking in parochies, volgt wat je met je communicatie wil bereiken uit wat de besturen van samenwerkende parochies überhaupt willen bereiken. Een goed communicatieplan begint dus met een goed plan! Daarom zul je eerst bestuurlijke stappen moeten zetten voordat je formeel een communicatietraject inzet. Dat betekent ook: intern afstemmen voordat je 'extern' gaat.

Een communicatieplan

In een communicatieplan kun je communicatie-acties beschrijven. Je onderscheidt doelgroepen die je wil informeren, de communicatiekanalen die er in een parochie zijn, en je geeft aan wanneer je groepen benadert en hoe.

In het kader van samenwerking van parochies zijn doelgroepen bijvoorbeeld groepen in de eigen parochie (zoals kadervrijwilligers, betrokken parochianen), groepen in het samenwerkingsverband (parochiebesturen, de regionale projectgroep), en overige groepen (zoals de dekenale leiding, de bisdomleiding).

Deelnemers van de diocesane werkochtend op 8 maart 2008 nemen informatie-materiaal mee.

Kanalen die de parochie ter beschikking staan, zijn deels eigen kanalen (het parochieblad, brieven, de website) en deels externe kanalen (het lokale huis-aan-huis-blad, de krant, de kabelkrant).

Een vak apart

Bij communicatie gaat het om een zender, een boodschap en een ontvanger. Een zender heeft een bepaalde behoefte om te informeren. In een ideale situatie valt die samen met de behoefte van de ontvanger om geïnformeerd te worden. Dat is niet altijd het geval. Een zender heeft vaak te maken met een aantal lastige punten.

Mensen hebben namelijk niet altijd de gelegenheid, of zijn niet altijd voldoende gemotiveerd om informatie tot zich te nemen. Soms maakt het immers niet zoveel uit als je een onjuiste mening hebt, omdat het onderwerp je niet interesseert, of omdat het weinig consequenties heeft als je je vergist. Soms ook heb je de behoefte om een opgebouwde mening te handhaven. Je hebt dan eenmaal niet zoveel behoefte om goed geïnformeerd te zijn.

We verwerken met name die informatie die past binnen ons bestaande denken. We koersen op wat we al weten. Het is lastig om afwijkende, nieuwe informatie bij te schrijven op onze 'harde schijf'. We zijn nu eenmaal geen kleine kinderen meer. We zijn minder open, minder een onbeschreven blad. Nog een lastig punt is, dat mensen ontbrekende informatie zelf aanvullen.

Als je als zender een 'onaf' of onvolledig verhaal presenteert, vullen de ontvangers van de informatie de ontbrekende hoofdstukken zelfstandig in. En niet per se op de wijze die jij voor ogen had. Daarna nog corrigeren lukt vaak niet meer, omdat het beeld zich dan heeft vastgezet in de gedachten.

De media

Zoals mensen informatie filteren en al dan niet opnemen, zo hebben ook media filters. Voor de eigen media van de parochie, zoals het parochieblad, is dit niet snel problematisch. Voor externe media ligt dat anders. Zij hebben een eigen manier om naar informatie te kijken en een krant zal 'objectief nieuws' willen brengen.

In de praktijk betekent dit vaak dat ze twee kanten van het verhaal zullen belichten. Dat hoeft niet per se 'objectief' te zijn. Als bijvoorbeeld een persoon in de parochie een sterke mening heeft die anders is dan die van het parochiebestuur, en beide standpunten komen gelijkelijk aan bod in de krant, dan zul je niet het gevoel hebben dat er 'objectief nieuws' is gebracht. De lezers van de krant valt het echter niet op.

Kortom, ben reëel in wat je verwacht van communicatie en geef communicatie met de achterban de juiste plek in het plan dat je maakt en het samenwerkingstraject dat je gaat.

Daphne van Roosendaal
Communicatieregisseur

Kerk in de steigers

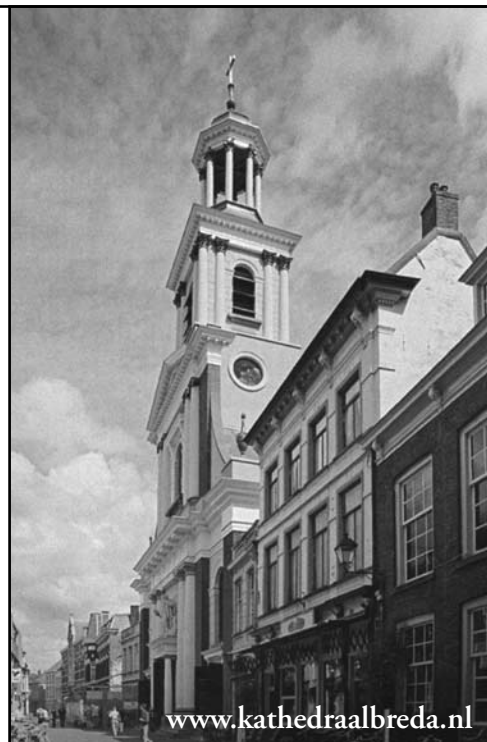
H. Antoniuskathedraal

De H. Antoniuskathedraal in het centrum van Breda ondergaat op dit moment een deelrestauratie. Men pakt de rechterzijde van het gebouw aan. Het dak, de goten en het raam ondergaan een grondige opknappbeurt. Onder deze ramen is het Antoniusraam van bijzonder belang.

Vier jaar geleden kregen toren en interieur een grondige opknappbeurt. Nu is vooral de buitenkant aan de beurt. De totale kosten bedragen €625.000,-. Omdat de kerk een rijksmonument is, ontvangt de parochie ook subsidie, maar het eigen aandeel van de parochie is niet gering.

Neoclassicistische (waterstaats) kerk

De kathedraal is in 1837 naar ontwerp van Piet Huysers gebouwd. In de jaren dertig van de negentiende eeuw hield het ministerie van Waterstaat toezicht op de bouw van kerken. De H. Antoniuskathedraal is een gaaf voorbeeld van een zogenaamde waterstaatskerk. Kunsthistorici gebruiken deze term liever niet. Zij spreken liever over een neoclassicistische kerk. Dat is duidelijk te zien aan de voorgevel met gepleisterde halfzuilen en frontons. Huysers liet zich inspireren door het Colosseum in Rome. Dit gebouw kreeg per bouwlaag een klassieke rangorde. Op de begane grond vindt men eenvoudige dorische zuilen, op de eerste verdieping Ionische en op de tweede corintische. Deze opbouw vinden we in de H. Antoniuskathedraal terug. De plattegrond van de kerk is afgeleid van de Romeinse basilica. De kerk heeft een middenschip, twee zijbeuken en een afsluitende absis. Aanvankelijk was de kerk niet versierd. Pas later kreeg de kerk zijn kunstschaten zoals het Antoniusraam bij het Antoniusaltaar. Op dit raam zijn enige episodes uit het leven van de patroonheilige van de kathedraal, de heilige Antonius van Padua, afgebeeld.

www.kathedraalbreda.nl

Eerste kathedraal

De kerk speelt in de geschiedenis van het bisdom een belangrijke rol. In 1853 werd de kerk de eerste kathedraal van het bisdom Breda. De versiering van de preekstoel herinnert nog aan deze periode. In de kap staan de wapens van de eerste twee bisschoppen van Breda, Van Hooijdonk en Van Genk, én het oude wapen van het bisdom. In 1875 is de kathedrale zetel verplaatst naar de St. Barabarakathedraal aan de Prinsenkade. Deze neogotische kerk beantwoordde meer aan de sensibiliteit van het zich emanciperend katholiek volksdeel. Toen in 1967 deze kerk afgebroken moest worden koos bisschop Ernst voor de Michaëlkerk in Breda-Oost. Deze moderne kerk, gelegen in een kinderrijke woonbuurt, stond daar waar de mensen waren.

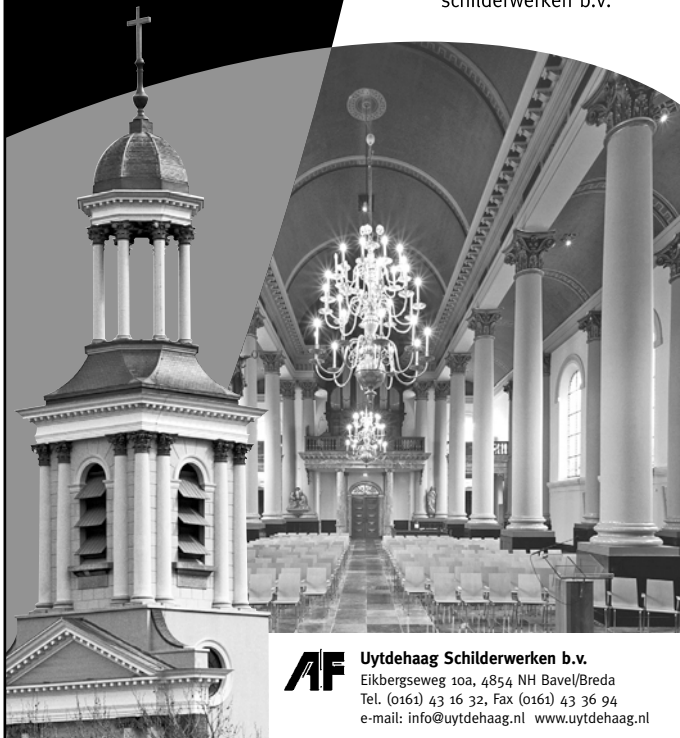
Binnenstad van Breda

Tijden veranderen en het culturele leven verplaatste zich meer en meer naar de binnenstad. Bisschop Muskens vond dat de Kerk aanwezig moest zijn op de areopaag van het moderne leven, daar waar discussies en debatten plaatsvinden. Daarom verkoos hij in 2001 de kathedrale zetel terug te verplaatsen naar het hart van Breda, naar de St. Antoniuskerk.

Door deze restauratie kan deze kerk weer decennia zijn rol vervullen als baken van katholieke spiritualiteit in een wereld die vraagt naar zingeving en morele oriëntatie.

*Uw specialist
in ambachtelijk
restauratie- en renovatie-
schilderwerk*

Uytdehaag
schilderwerken b.v.

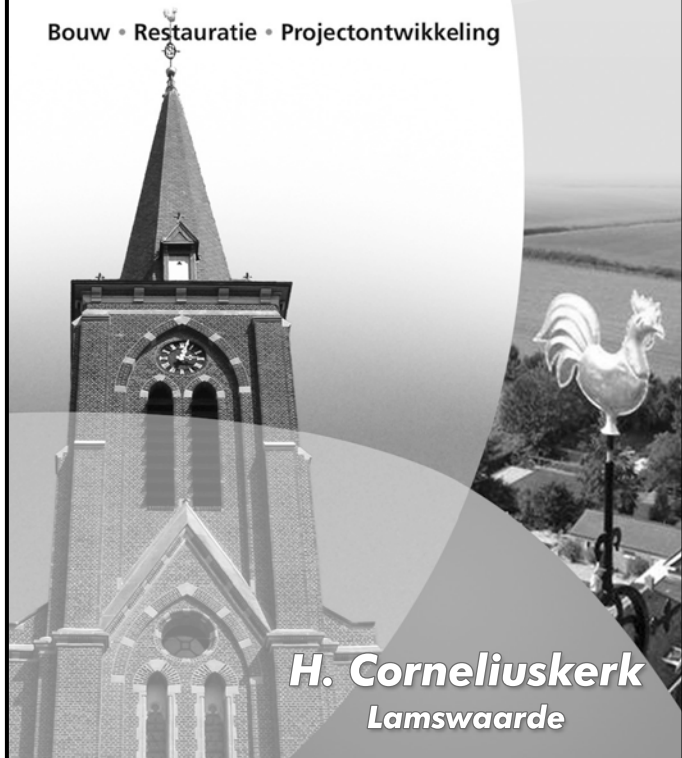
AF Uytdehaag Schilderwerken b.v.
Eikbergseweg 10a, 4854 NH Bavel/Breda
Tel. (0161) 43 16 32, Fax (0161) 43 36 94
e-mail: info@uytdehaag.nl www.uytdehaag.nl

de Bonth van Hulten

Postbus 115 - 5250 AC Vlijmen - Telefoon 073 - 5119022
E-mail bv@volkerwessels.com - Website www.bonthvanhulten.nl

Bouw • Restauratie • Projectontwikkeling

H. Corneliuskerk
Lamswaarde

(sinds 1880)

Walter Verhoeven BV
loodgieters- & leidekkersbedrijf

Bezoekadres
Nieuwkuijksstraat 103
5253 AE Nieuwkuijk

Postadres
Postbus 14
5253 ZG Nieuwkuijk

Telefoon
073 - 513 00 49

Telefax
073 - 511 76 73

Internet
www.walterverhoeven.nl

E-mail
info@walterverhoeven.nl

Koper-, lood- en zinkwerken
Lei bedekkingen
Loodgieters werken

**Uitvaartverzorging
van Gemert**

Heuvelstraat 181, 4812 PJ Breda

tel: 076 - 521 28 68

www.gemert-uitvaart.nl

Dag en nacht bereikbaar
Voor een persoonlijke verzorging
van crematie of begravenis.

Vraag ons gratis
informatiepakket aan.

Uw wens ... onze zorg

Oomen Architecten BV
/ Havermans Joosten Van Sambeek

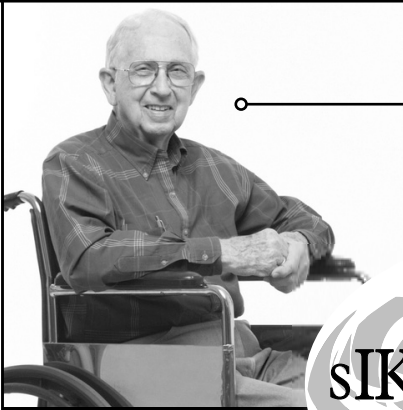
Oomen Architecten

Ulvenhoutselaan 79
Postbus 4916 - 4803 EX BREDA

Telefoon +31(0)76 560 22 55
Fax +31(0)76 560 22 88

info@oomenarchitecten.nl
www.oomenarchitecten.nl

Ik ben zo blij dat ik, ondanks mijn gebroken heup, kerkelijk kan meeleven!

Parochianen de gelegenheid bieden overal vieringen te kunnen volgen van goede geluidskwaliteit? SIKN kent een flexibel kerktelefoonstelsel, gebruiksvriendelijk voor zowel zender als ontvanger. Een greep uit de aansluitmogelijkheden: bij ouderen die niet meer naar de kerk kunnen, in het verzorgingstehuis, thuis bij ziekte of bij (langdurig) verblijf in het buitenland.

Meer informatie of een offerte? Bel (0182) 75 05 20 of mail verkoop@sikn.nl.

www.sikn.nl

stichting intermediair kerkcomroep nederland

KERKELIJK MEELEVEN, OVERAL

Lourdes

BEDEVAARTEN

Reizen per trein, bus of vliegtuig

Al achttentachtig jaar ondervinden Lourdes bedevaartgangers uit geheel Nederland onze deskundigheid en betrokkenheid.

In onze nieuwe brochure bieden wij ook bedevaarten aan naar:

- *Nevers en Bourgogne*
- *Czestochowa en Polen*
- *Bedevoarten op maat*
- *Banneux*

De gratis brochure kunt u aanvragen via onze website:

www.bedevoarten.com

of via onderstaand adres:
Stichting Organisatie
Limburgse Bedevaarten
Raadhuisplein 1
6226 GN Maastricht
tel. 043 - 321 57 15
info@bedevaarten.com

Voor de toekomst van ons verleden.

Restauratie en onderhoud van monumenten is bij Nico de Bont in vertrouwde handen. Dat bewijzen onze 80 restaurateurs elke dag weer. Ook bijvoorbeeld bij de recente restauratie van de kerk van Abdij Koningshoeven te Berkel Enschoot. Minutieus vakmanschap, voor de toekomst van ons verleden...

 nico de bont

Aannemingsbedrijf Nico de Bont B.V.
Postbus 76, 5260 AB Vught
Tel. 073-518 94 80, fax 073-518 94 90
www.nicodebont.nl

het einde van
onmogelijke uitvaartwensen.
Bij Monuta maakt u van elk
afscheid een mooie herinnering.

Kijk op monuta.nl of bel (076) 522 27 47.

Monuta

het einde

ons
dagelijks
brood

GEZINSBOEK
VEERTIGDAGENTIJD

voor iedereen die
Christus wil herinneren

van woensdag tot pasen

Het tweede boek in de reeks 'Ons Dagelijks Brood' is uit.

Het gezinsboek voor de veertigdagentijd.

Voor iedere dag een verhaal uit het Evangelie, schitterend geïllustreerd.

€ 14,95 excl. porto.
Bestellen via
www.dagelijksbrood.nl